

Journal Website

Article history:
Received 09 May 2024
Revised 09 June 2024
Accepted 27 June 2024
Published online 06 July 2024

Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders

Volume 3, Issue 2, pp 58-70

E-ISSN: 2981-1759

The Impact of Perceived Social Support and Family Life Changes on Critical Thinking with the Mediating Role of Moral Foundations

Faranak. Najari¹, Sadegh. Yousefi^{2*}, Homan. Namvar³

¹ Department of Psychology, Faculty of Human Science, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

² Department of Neurology, Neuroscience Research Center, University of Medical Sciences, Qom, Iran.

³ Department of Psychology, Faculty of Human Science, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

* Corresponding author email address: syoosefee@muq.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Najari, F., Yousefi, S., Namvar, H. (2024). The Impact of Perceived Social Support and Family Life Changes on Critical Thinking with the Mediating Role of Moral Foundations. *Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders*, 3(2), 58-70.

© 2024 the authors. Published by Maher Talent and Intelligence Testing Institute, Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

Background and Objective: Objectives: Critical thinking, as an art of analyzing and evaluating thought, leads to the improvement and enhancement of individual thinking through assessment. The present study aimed to investigate the impact of perceived social support and life changes on critical thinking with the mediating role of moral foundations.

Methods and Materials: In a predictive correlational design, 404 young individuals (both male and female) about to get married were selected through convenience sampling and using Klein's sample size formula (formula 1 to 20). The research instruments included standard questionnaires of Perceived Social Support - Family Scale (PSS-FA), Young Adults Family Inventory of Life Events and Changes (YA-FILES), Critical Thinking Disposition Inventory (CTDI), and Moral Foundations Questionnaire (MFQ-30). Data analysis was conducted using SPSS19 and Smart-PLS software.

Findings: Results indicated that 19.4% of the variations in critical thinking were explained by the variables of social support and life changes ($P < 0.001$). Additionally, results related to the mediating role of moral foundations showed that social support and life changes, through moral foundations, have no indirect effect on critical thinking, with values of 0.005 (0.661) and -0.008 (0.676) respectively ($P > 0.05$).

Conclusion: Based on the research findings, it can be concluded that perceived social support and family life changes affect moral foundations and critical thinking. Therefore, paying attention to these mechanisms can be useful in developing effective preventive and therapeutic interventions for adolescents about to get married.

Keywords: Perceived Social Support, Family Life Changes, Critical Thinking, Moral Foundations.

تأثیر حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی خانوادگی بر تفکر انتقادی با نقش میانجی گری بنیان های اخلاقی

فرانک نجاری^۱، صادق یوسفی^{۲*}، هومن نامور^۳

۱. گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

۲. گروه نورولوژی، مرکز تحقیقات علوم اعصاب، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران.

۳. گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: syoosefee@muq.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

نجاری، ف. یوسفی، ص. نامور، ه. (۱۴۰۳). تأثیر حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی خانوادگی بر تفکر انتقادی با نقش میانجی گری بنیان های اخلاقی. *پویایی های روانشناختی در اختلال های خلقی*، ۳(۲)، ۷۰-۵۸

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی ادراک شده و تغییرات زندگی خانوادگی بر بنیان های اخلاقی و تفکر انتقادی تأثیر گذار است. بنابراین توجه به این مکانیسم ها می تواند در تدوین مداخلات پیشگیرانه و درمانی کارآمد برای نوجوانان در شرف ازدواج مفید باشد.

زمینه و هدف: تفکر انتقادی به عنوان یک هنر تجزیه و تحلیل و ارزیابی تفکر، همراه با بررسی، منجر به اصلاح و بهبود تفکر فرد می گردد. پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی بر تفکر انتقادی با نقش میانجی بنیان های اخلاقی انجام شد. روش و مواد: در قالب یک طرح همبستگی از نوع پیش بینی، ۴۰۴ نفر (دختر و پسر) از جوانان در شرف ازدواج به روش نمونه گیری در دسترس و با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه کلاین (فرمول ۱ به ۲۰) انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه های استاندارد حمایت اجتماعی - مقیاس خانواده (PSS-FA)، وقایع و تغییرات زندگی خانوادگی جوانان (YA-FILES)، تفکر انتقادی (CTDI)، بنیان های اخلاقی (MFQ-30) بود. به منظور تحلیل داده از نرم افزارهای SPSS19 و Smart-PLS استفاده شد. یافته ها: نتایج نشان داد که ۱۹٫۴ درصد از تغییرات تفکر انتقادی توسط متغیرهای حمایت اجتماعی و تغییرات زندگی توضیح داده می شود ($P < 0.001$). همچنین نتایج مرتبط با نقش میانجی گری بنیان های اخلاقی نشان داد که حمایت اجتماعی و تغییرات زندگی از طریق بنیان های اخلاقی به ترتیب ۰٫۰۰۵ (۰٫۶۶۱)، ۰٫۰۰۸ و ۰٫۶۷۶ (۰٫۰۰۸) اثر غیرمستقیم ندارد ($P > 0.05$). نتیجه گیری: بر اساس یافته های پژوهش می توان نتیجه گرفت که حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی خانوادگی بر بنیان های اخلاقی و تفکر انتقادی تأثیر گذار است. بنابراین توجه به این مکانیسم ها می تواند در تدوین مداخلات پیشگیرانه و درمانی کارآمد برای نوجوانان در شرف ازدواج مفید باشد.

کلیدواژگان: حمایت اجتماعی ادراک شده، تغییرات زندگی خانوادگی، تفکر انتقادی، بنیان های اخلاقی.

مقدمه

دوره جوانی، دوره‌ای است که تحولات بزرگی مانند تغییرات اجتماعی و نقش‌های مرتبط با آن در شدیدترین حالت ممکن رخ می‌دهد. ازدواج و تشکیل خانواده از مهم‌ترین نقش‌هایی است که جوانان به عنوان چالشی جدی با آن روبه‌رو هستند (Assante et al., 2022). در این میان، توانایی افراد در اندیشیدن و بهره‌گیری از افکار و نظام شناختی خود، ابزار اساسی برای کنار آمدن با چالش‌های پیش رو محسوب می‌شود. یکی از این توانمندی‌های شناختی، تفکر انتقادی است (Weinstock et al., 2008). تفکر انتقادی به‌مثابه یک روش علمی موجه برای تصمیم‌گیری، تجزیه و تحلیل و حل مشکل به حساب می‌آید که می‌توان آن را به‌صورت یک فرآیند نظام‌مند و سازمان‌یافته برای توضیح مشکل، ارزیابی منابع و راه‌حل‌های گوناگون تعریف و به کار برد (Hem et al., 2018). این اعتقاد وجود دارد که تفکر انتقادی عاملی مهم در خودجهت‌دهی، خودتنظیمی، خودکنترلی و خوداصلاحگری می‌باشد (Edgumbe, 2019). نشان داده شده است که توانایی تفکر انتقادی با احساس خودکارآمدی که بیانگر باور به موفقیت و توانمندی است، رابطه دارد (Dawson et al., 2021). همچنین تفکر انتقادی متغیری مرتبط با سازگاری شناخته شده است (Weinstock et al., 2008).

یکی از متغیرهای مهم اجتماعی، حمایت اجتماعی است که به معنای در دسترس بودن حمایت معنوی و مادی از سوی نزدیکان برای فرد بخصوص در شرایط چالش‌برانگیز می‌باشد (Jiang & Luo, 2021). حمایت اجتماعی میزان برخورداری از محبت، همراهی، مراقبت، احترام و کمک دریافت شده توسط فرد از سوی افراد یا گروه‌های دیگر نظیر اعضای خانواده، دوستان و دیگران را شامل می‌شود. به‌طور مشخص، حمایت اجتماعی خانواده را می‌توان میزان محبت، همراهی، توجه و احترامی که فرد از جانب خانواده دریافت می‌کند، تعریف کرد (Casado et al., 2018). حمایت اجتماعی یکی از مهم‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده سلامت جسمانی و روان‌شناختی در افراد است که از دوره کودکی تا بزرگسالی را در بر می‌گیرد (Bilgin & Taş, 2018). حمایت اجتماعی به عنوان یک عامل تعدیل‌کننده مؤثر در مقابله و سازگاری با شرایط استرس‌زای زندگی شناخته شده است (Sun, 2019). پژوهش‌ها نشان داده‌اند افرادی که حمایت اجتماعی ادراک شده بیشتری را تجربه می‌کنند، در مقابل موقعیت‌های استرس‌زا بیشتر تاب می‌آورند، به‌طور مؤثرتری با چالش‌های خود روبه‌رو می‌شوند و به سازگاری‌های روان‌شناختی بیشتری دست می‌یابند (Goodyke et al., 2021).

تغییرات زندگی خانوادگی نیز یکی از منابع مهم تأثیرگذار بر زندگی و روند رشد فکری، اجتماعی و دیگر جنبه‌ها می‌باشد. در یک سوی پیوستار تحولات خانواده، دیدگاه‌هایی وجود دارد که تغییر و تحول در نهاد خانواده در طول زمان را امری طبیعی برآورد کرده و معتقدند نهاد خانواده، همچون سایر نهادهای اجتماعی، در طول زمان در حال تغییر بوده و این تحولات نه تنها منجر به ایجاد بحران و نابودی این نهاد نشده، بلکه خانواده ضمن حفظ کارکردهای خود، توانایی خود را در تطابق با این تحولات به اثبات رسانده است (Bozanta & Mardikyan, 2017). با این حال، تغییرات خانواده چه ساختاری، چه کارکردی و چه ارتباطی باشد، آنچه مسلم به نظر می‌رسد تأثیر آن بر افراد خانواده است (Frier et al., 2019). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که چالش‌هایی مانند طلاق، تعارض والدین و سردی عاطفی در خانواده می‌تواند نگرش و تفکر فرزندان نسبت به مسائلی همچون ازدواج و خانواده را منفی کند (Grennan et al., 2018). همچنین رخدادهای منفی در خانواده می‌تواند یک منبع آسیب برای رشد اخلاقی، اجتماعی و سازمان‌شخصیتی و هویتی فرزندان باشد (Napier & Luguri, 2013).

با توجه به اینکه خانواده و اجتماع دو ساختار اساسی تعیین‌کننده باورها و ارزش‌های اخلاقی می‌باشند، تغییرات در این نهادها می‌تواند بر بنیان‌های اخلاقی جوانان در شرف ازدواج نیز اثرگذار باشد. بنیان‌های اخلاقی شامل طیف گسترده‌ای از احکام، ارزش‌ها و رفتارهای اخلاقی انسان از نظر شهود و احساسات اخلاقی است (Dawson et al., 2021). بنیان‌های اخلاقی میانجی بین پیامدهای فکری، رفتاری، هیجانی و

شناختی افراد و محیط اجتماعی و خانوادگی هستند. نظریه بنیان‌های اخلاقی پنج مبنای اخلاقی اساسی (مراقبت/آسیب، انصاف، وفاداری به گروه، احترام به مرجعیت و خلوص) را بیان می‌کند که تصمیمات فرد براساس اولویت دادن به این مبانی است. تغییر در بنیاد اخلاقی شخص در طول زندگی یک فرد اتفاق می‌افتد (Araujo, 2011). این تغییرات بیشتر در سنین کودکی رخ می‌دهد و در بزرگسالی بعد از شکل‌گیری عقاید مشخص‌تر می‌شود (Hem et al., 2018).

با توجه به تأثیر ازدواج در روند زندگی افراد، نقش حمایت اجتماعی ادراک شده، همچنین تأثیر تغییرات زندگی خانوادگی، که به ویژه در سن ازدواج اهمیت دارد، و با در نظر گرفتن متغیر میانجی بنیان‌های اخلاقی که می‌تواند نقش مفیدی در تفکر انتقادی جوانان و تعدیل آن ایفا کند؛ این مطالعه انجام شد. این پژوهش در پی این بود که آیا حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی خانوادگی با توجه به نقش میانجی بنیان‌های اخلاقی می‌تواند تفکر انتقادی جوانان را پیش‌بینی کند؟ پژوهش‌ها نشان‌دهنده این است که سن ازدواج در ایران نسبت به سال‌های گذشته افزایش چشم‌گیری پیدا کرده است. از سوی دیگر، ازدواج زودرس در سالیان اخیر سیر نزولی داشته است (Yildirim & Akman, 2023). نتایج حاصل از این تحقیق می‌تواند راهگشای مسئولین برای شناخت عوامل مؤثر بر ازدواج بوده و با شناخت این عوامل، برنامه‌ریزی جهت برداشت موانع و بهبود اوضاع اجتماعی تسهیل شود. لذا، انجام پژوهش حاضر با هدف دستیابی به اطلاعاتی وسیع‌تر از مؤلفه‌های فوق در جوانان در شرف ازدواج، می‌تواند نقش قابل توجهی در پر کردن خلا تحقیقاتی در حوزه ازدواج جوانان ایفا کند.

مواد و روش پژوهش

روش اجرای این پژوهش توصیفی (غیرآزمایشی) و طرح پژوهش، همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این مطالعه جوانان در شرف ازدواج شهر تهران در بازه زمانی سال ۱۳۹۹ بودند. حجم نمونه ۴۰۰ نفر و براساس فرمول تعیین حجم نمونه کلاین (فرمول ۱ به ۲۰) تعیین شد. معیارهای ورود به عنوان نمونه تحقیق عبارت بودند از: ۱- رضایت از شرکت در پژوهش، ۲- دامنه سنی ۲۰ تا ۳۵ سال، ۳- عدم ابتلا به بیماری جسمی و روان‌شناختی به صورت خودگزارشی (طبق اظهار نظر شرکت‌کنندگان در پژوهش). ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل ۱- عدم تکمیل مناسب پرسشنامه‌های پژوهش، ۲- انصراف فرد از ادامه همکاری، ۳- ابتلا به بیماری‌های جسمی و روانی بودند. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش شامل چهار پرسشنامه استاندارد است که در ادامه هر یک به صورت مختصر معرفی می‌شوند: مقیاس سنجش تفکر انتقادی (CTDI): این پرسشنامه یک ابزار خودگزارشی است که میزان تمایل به تفکر نقادانه را می‌سنجد. این پرسشنامه دارای ۳۳ عبارت و سه زیر مقیاس خلاقیت (۱۱ عبارت)، بالندگی (۹ عبارت) و تعهد (۱۳ عبارت) است. این مقیاس پس از آنکه مور، رود و پنفلید (۲۰۰۳) به نتایج متفاوتی درباره‌ی پرسشنامه‌ی گرایش به تفکر نقادانه کالیفرنیا دست یافتند، طراحی شد (ریکتس، ۲۰۰۳). ریکتس سعی کرد یک مقیاس کوتاه‌تر، تأثیرگذارتر و پایدارتر تهیه کند. آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (از شدیداً مخالفم = ۱ تا شدیداً موافقم = ۵) میزان مخالفت یا موافقت خود با هر یک از عبارات را مشخص کند. نمره کل گرایش به تفکر انتقادی از جمع نمره‌های سه زیر مقیاس به دست می‌آید که بر اساس میانگین نمره کل، گرایش قوی، متوسط و ضعیف تعیین می‌شود؛ به این صورت که نمره کل ۱۳۵،۳۱ به بالا گرایش قوی را توصیف می‌کند. نمره ۱۰۸،۹۱ تا ۱۳۵،۳۰ نشان‌دهنده گرایش متوسط و نمره ۱۰۸،۹۰ و کمتر نشان‌دهنده گرایش ضعیف به تفکر انتقادی است. ریکتس (۲۰۰۳) به منظور هنجاریابی پرسشنامه‌ی گرایش به تفکر انتقادی آن را بر روی ۶۰ نفر از دانشجویان سال دوم رشته‌ی کشاورزی اجرا کرد. ضریب پایایی زیر مقیاس خلاقیت ۰،۷۵، زیر مقیاس بالندگی ۰،۵۷ و زیر مقیاس تعهد ۰،۸۶ گزارش شد. در ایران، هاتفی، ارکان و حیدری (۱۳۹۵) به منظور پایایی آزمون به روش بازآزمایی بر روی نمونه ۴۰ نفره از دانشجویان نتیجه گرفتند که میزان همبستگی عامل تعهد ۰،۶۸۲، خلاقیت ۰،۵۴۶ در سطح ۰،۰۱ معنادار است و عامل بالندگی میزان همبستگی ۰،۳۷۲ در

سطح ۰,۰۵ معنادار است. از آنجایی که این مقیاس بر مبنای کار اصلی فاسیون (۱۹۹۰) تهیه شده، روایی سازه آن نیز تأیید می‌شود (ریکتس، ۲۰۰۳). در ایران، هاتفی، ارکان و حیدری (۱۳۹۵) در پژوهش خود نشان دادند که بیشترین ضریب روایی متعلق به عامل تعهد (۰,۸۱) و کمترین ضریب متعلق به عامل بالندگی (۰,۳۸) است و ضریب روایی دو عامل خلاقیت و تعهد کمتر از ۰,۶۰ نیست. ضریب همسانی درونی آلفای کرونباخ برای تفکر انتقادی ۰,۷۵ برآورد شد بنابراین پرسشنامه تفکر انتقادی دارای اعتبار بالایی است (Golabchi et al., 2024; Ulubey & Alpaslan, 2022).

پرسشنامه بنیان‌های اخلاقی (MFQ-30): این پرسشنامه توسط هایت و گراهام (۲۰۰۷) به منظور ارزیابی و سنجش ابعاد پنج‌گانه‌ی اساسی و عملکردی اخلاقی ساخته شد. این مقیاس دارای ۳۰ گویه است که به صورت ۶ درجه لیکرت نمره‌گذاری می‌شود (صفر برای کاملاً مخالفم و ۵ برای کاملاً موافقم). زیر مقیاس‌های این پرسش‌نامه عبارت‌اند از: مراقبت/آسیب؛ انصاف (عدالت)؛ وفاداری به گروه؛ احترام به مرجعیت؛ خلوص. در نسخه اصلی هایت و گراهام (۲۰۰۷) ۵ عامل به دست آمد که روایی مناسبی داشت و پایایی هر عامل به روش آلفای کرونباخ به ترتیب برای مراقبت ۰,۶۹، انصاف ۰,۶۵، وفاداری ۰,۷۱، احترام ۰,۷۴ و خلوص ۰,۸۴ گزارش شد. این پرسشنامه توسط سیفی قوزلو و همکاران (۱۳۹۵) به زبان فارسی ترجمه شد و مشخص گردید که نسخه فارسی از روایی و اعتبار مناسبی برخوردار است. آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰,۷۹ و برای ۵ عامل نیز بین ۰,۶۰ تا ۰,۷۹ به دست آمد (Hem et al., 2018; Shiravand & Mirhadi, 2020; Wang, 2024).

مقیاس حمایت اجتماعی - مقیاس خانواده (PSS-FA): این پرسشنامه توسط مری پروسیدانو و کنیث هلر تهیه شده است که شامل دو پرسشنامه‌ی ۲۰ سؤالی برای سنجش میزان رضایت فرد از حمایت دوستان و خانواده است. تفاوت حمایت اجتماعی دوستان و خانواده در این است که شبکه‌ی دوستان از شبکه‌ی خانوادگی کوتاه‌مدت‌تر است و حفظ شبکه دوستان در مقایسه با خانواده، مستلزم کارآیی اجتماعی بیشتری است. این تفاوت تا حدی به این علت است که افراد شبکه‌ی خانواده را حق طبیعی خود می‌دانند، حتی که با تولد به آن‌ها تعلق می‌گیرد. گزینه‌های هر دو مقیاس خانواده و دوستان عبارت‌اند از "بله"، "خیر" و "نمی‌دانم". نمره "نمی‌دانم" در هر دو مقیاس صفر است. در مقیاس حمایت دوستان، نمره پاسخ "خیر" به سؤالات ۲، ۶، ۷، ۱۵، ۱۸، ۲۰ مساوی با ۱+ است. برای بقیه سؤالات، نمره پاسخ "بله" مساوی با ۱+ است. در مقیاس حمایت خانواده، نمره پاسخ "خیر" به سؤالات ۳، ۴، ۱۶، ۱۹، ۲۰ مساوی با ۱+ است و برای بقیه سؤالات، نمره پاسخ "بله" مساوی با ۱+ است. دامنه نمره کل سؤالات هر دو مقیاس خانواده و دوستان بین ۰ تا ۲۰ است. نمره بالا به منزله حمایت اجتماعی بیشتر از نظر پاسخ‌دهندگان است. هر دو مقیاس حمایت اجتماعی با ضریب آلفای ۰,۹۰ از هماهنگی درونی فوق‌العاده‌ای برخوردار هستند. آلفای کرونباخ نهایی برای "مقیاس حمایت اجتماعی خانواده" بین ۰,۸۸ تا ۰,۹۱ و برای "مقیاس حمایت اجتماعی دوستان" بین ۰,۸۴ تا ۰,۹۰ است. در پژوهش کردلو (۱۳۸۰) "مقیاس حمایت اجتماعی دوستان" روی ۲۱۶ آزمودنی اجرا شد که شرکت‌کنندگان دختر (N=۱۲۶) و پسر (N=۹۰) بودند. ضریب آلفای کرونباخ کل آزمودنی‌ها برابر ۰,۷۳، برای آزمودنی‌های پسر ۰,۷۱ و برای آزمودنی‌های دختر ۰,۷۵ به دست آمد. این ضریب آلفای کرونباخ نشانه‌ی همسانی درونی مجموعه پرسش‌هایی است که این مقیاس را تشکیل داده‌اند. دو مقیاس حمایت اجتماعی دوستان و خانواده از روایی همزمان خوبی برخوردار هستند. نمره‌های مقیاس‌ها با درماندگی روانی و کارآمدی اجتماعی همبستگی نشان داده است. نمره‌های "مقیاس حمایت اجتماعی دوستان" با مدت‌زمان عضویت فرد در شبکه‌ی اجتماعی و میزان متقابل بودن رابطه قابل پیش‌بینی بود. نمره‌های "مقیاس حمایت اجتماعی خانواده" با حمایت محسوس و نامحسوس اعضای خانواده قابل پیش‌بینی بود. ضرایب همبستگی بین نمره‌های حاصل از این مقیاس‌ها با پرسشنامه‌ی کالیفرنیا و وابستگی بین اشخاص معنادار بود (Khakpour et al., 2021; Pourmavaddat et al., 2021).

پرسشنامه وقایع و تغییرات زندگی خانوادگی جوانان (YA-FILES): این پرسشنامه توسط هامیلتون آی. مک‌کابین، جوئن ام. پاترسون و جانت آر. گروچووسکی (۲۰۰۷) تهیه شده است. این پرسشنامه یک ابزار ۴۶ سؤالی است که برای اندازه‌گیری عامل تنش‌زا و فشارهای جوانان تدوین شده است. این ابزار فرم اصلاح‌شده‌ی یک پرسشنامه ۳۱ سؤالی است. نمره کامل پرسشنامه وقایع خانوادگی جوانان به آسانی با دادن نمره ۱ به تمام پاسخ‌های بله و جمع کردن کل پاسخ‌سؤالات به دست می‌آید. پرسشنامه‌ی وقایع خانوادگی جوانان با آلفای کرانباخ ۰,۸۵ از همسانی درونی خوبی برخوردار است. این مقیاس با همبستگی ۰,۸۵ در بازآزمایی، ثبات بسیار خوبی نیز دارد. پرسشنامه‌ی وقایع خانوادگی جوانان با توجه به مصرف مواد نوجوانان و کانون کنترل سلامتی نوجوانان از روایی همزمان خوبی برخوردار است (Amiri et al., 2023).

روایی و پایایی پرسشنامه‌ها با توجه به استاندارد بودن آن‌ها حاصل بود ولی با این حال در مورد روایی از تعدادی از خبرگان در این زمینه نظرخواهی شد که صحت و روایی پرسشنامه‌ها را تأیید نمودند. برای بررسی پایایی پرسشنامه‌ها نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که برای متغیرهای حمایت اجتماعی ادراک شده، تغییرات زندگی خانوادگی، بنیان‌های اخلاقی، تفکر انتقادی به ترتیب برابر است با: ۰,۹۰۳، ۰,۹۰۴، ۰,۷۸۲، ۰,۸۱۳. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم‌افزارهای SPSS19 و Smart-PLS به کار برده شده است.

یافته‌ها

در این بخش، به بررسی میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش پرداخته می‌شود. جدول ۱ نتایج مربوط به متغیرهای تحقیق را

نشان می‌دهد:

جدول ۱

میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار
تفکر انتقادی	۳,۴۵	۰,۵۶
حمایت اجتماعی	۳,۷۸	۰,۴۹
تغییرات زندگی	۲,۶۷	۰,۷۳
بنیان‌های اخلاقی	۳,۳۲	۰,۵۲

پیش از تحلیل‌های اصلی، مفروضه‌های نرمال بودن، هم‌خطی و استقلال خطاها بررسی شدند. نتایج نشان داد که تمامی مفروضه‌ها مورد تأیید قرار گرفته‌اند. مقدار آماره کلموگروف-اسمیرنوف برای متغیرهای تفکر انتقادی، حمایت اجتماعی، تغییرات زندگی و بنیان‌های اخلاقی به ترتیب برابر با ۰,۹۵، ۰,۹۷، ۰,۹۲ و ۰,۹۴ بود که نشان‌دهنده نرمال بودن توزیع داده‌ها است. همچنین، شاخص تحمل (Tolerance) برای همه متغیرها بالای ۰,۱ و شاخص تورم واریانس (VIF) کمتر از ۱۰ بود که هم‌خطی را تأیید کرد. آماره دوربین-واتسون نیز برابر با ۱,۹۸ بود که استقلال خطاها را تأیید می‌کند.

در این بخش، نتایج مربوط به اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل بین متغیرهای تحقیق ارائه می‌شود. جدول ۲ این نتایج را نشان

می‌دهد:

جدول ۲

اثرات مستقیم و غیرمستقیم فرضیه های پژوهش

مستقل	میانجی	وابسته	تأثیر مستقیم	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر کلی	سطح معناداری	نتیجه
حمایت اجتماعی	---	تفکر انتقادی	۰.۳۰۳	---	۰.۳۰۳	۵.۹۱۵	تایید رابطه
تغییرات زندگی	---	تفکر انتقادی	-۰.۲۵۵	---	-۰.۲۵۵	۳.۶۱۵	تایید رابطه
حمایت اجتماعی	بنیان های اخلاقی	تفکر انتقادی	۰.۳۰۳	۰.۰۰۵	۰.۳۰۸	۰.۴۳۸	رد رابطه
تغییرات زندگی	بنیان های اخلاقی	تفکر انتقادی	-۰.۲۵۵	-۰.۰۰۸	-۰.۲۶۳	۰.۴۱۸	رد رابطه

برای آزمون مدل اندازه گیری، از آلفای کرونباخ و پایایی مرکب جهت بررسی پایایی مدل اندازه گیری استفاده شد و از آزمون روایی همگرا و روایی واگرا جهت بررسی روایی مدل اندازه گیری استفاده شده است. نتایج به شرح زیر است (جدول ۳):

جدول ۳

بررسی روایی و پایایی متغیرهای پژوهش

متغیر	آلفای کرونباخ	پایایی مرکب	روایی همگرا	وضعیت متغیر
بنیان های اخلاقی	۰.۷۸۲	۰.۸۴۴	۰.۵۲۳	قابل قبول
تغییرات زندگی	۰.۹۰۴	۰.۹۱۳	۰.۵۷۱	قابل قبول
تفکر انتقادی	۰.۸۱۳	۰.۸۸۹	۰.۷۲۷	قابل قبول
حمایت اجتماعی	۰.۹۰۳	۰.۹۱۶	۰.۵۸۲	قابل قبول

با توجه به اینکه مقدار R^2 متغیر بنیان های اخلاقی (۰,۰۹۶) و تفکر انتقادی (۰,۱۹۴) در حد بالایی می باشد، تمامی شاخص های برازش به کار رفته نشان می دهد که این مدل دارای برازش خوبی است. بنابراین، نتیجه می گیریم که مدل تحقیق توانایی بالایی در اندازه گیری متغیرهای اصلی تحقیق دارد. با توجه به استاندارد بودن مدل، یافته های پژوهش قابلیت اعتماد را دارد.

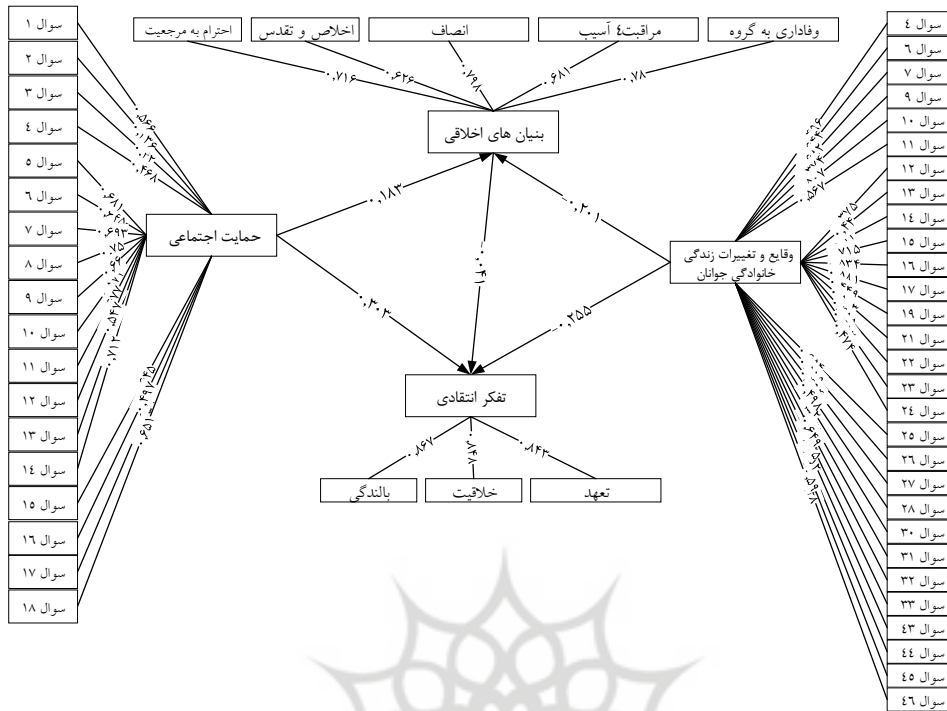
معیار GOF مربوط به بخش کلی مدل های معادلات ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار، محقق می تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش، برازش بخش کلی را نیز کنترل نماید. مقادیر ۰,۰۱، ۰,۲۵ و ۰,۳۵ به ترتیب حاکی از برازش کلی ضعیف، متوسط و قوی می باشد. با توجه به اینکه مقدار GOF برابر با ۰,۲۹۵ می باشد؛ بنابراین می توان گفت سطح برازش کلی مدل در حد عالی و قابل قبول می باشد.

این نتایج نشان می دهد که حمایت اجتماعی و تغییرات زندگی تأثیر مستقیمی بر تفکر انتقادی دارند اما تأثیر غیرمستقیم این متغیرها از طریق بنیان های اخلاقی تأیید نشده است.

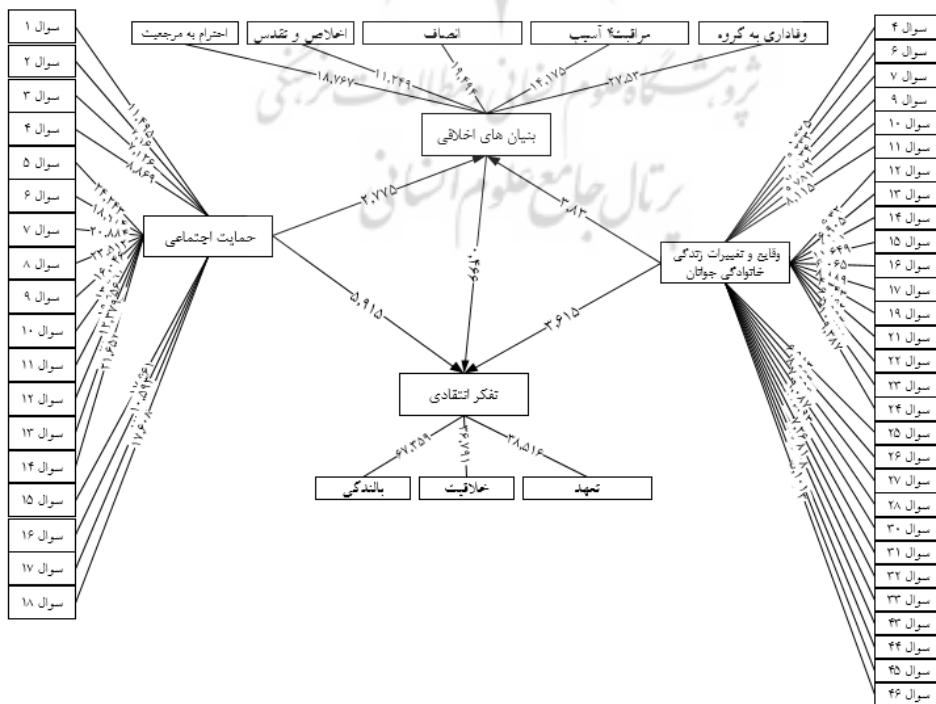
شکل ۱

مدل ساختاری نهایی تحقیق در حالت تخمین استاندارد

شکل ۲

مدل ساختاری نهایی تحقیق در حالت معناداری

بحث و نتیجه گیری

بر اساس نتایج، ۱۹،۴ درصد از تغییرات تفکر انتقادی توسط متغیرهای حمایت اجتماعی و تغییرات زندگی تبیین می شود. بررسی یافته های پژوهش نشان داد که متغیر حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی به ترتیب به صورت مستقیم با شدت تأثیرگذاری ۰،۳۰۳ (T=5.915) و -۰،۲۵۵ (T=3.615) بر تفکر انتقادی تأثیر دارند. همچنین، متغیر حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی به ترتیب با شدت تأثیرگذاری ۰،۱۸۳ (T=2.775) و -۰،۲۰۱ (T=3.83) به صورت مستقیم بر بنیان های اخلاقی تأثیرگذار هستند. اما متغیر بنیان های اخلاقی بر تفکر انتقادی با شدت تأثیرگذاری -۰،۰۴۱ (T=0.466) مورد تأیید قرار نگرفت.

این نتایج نشان می دهد که حمایت اجتماعی ادراک شده به صورت مستقیم با بنیان های اخلاقی با شدت تأثیرگذاری ۰،۱۸۳ تأثیرگذار است. این یافته با نتایج پژوهش های *Assante, Popa, & Grădinariu (2022)* و *Hem et al. (2018)* همراستا می باشد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که حمایت اجتماعی ادراک شده از طریق فراهم کردن سرمشق های مؤثر، افزایش تفسیرهای مثبت و فراهم کردن حمایت اطلاعاتی، بنیان های اخلاقی جوانان را تقویت می کند و در سلامتی و سازگاری افراد تأثیرگذار است. حمایت اجتماعی می تواند بستری مناسب برای کنترل اجتماعی و اعمال نظارت های غیررسمی باشد. دریافت حمایت عاطفی، اطلاعاتی و مادی از دیگران به تقویت پیوند فرد با جامعه منجر می شود. این موضوع نشان دهنده اهمیت دریافت حمایت اجتماعی در تقویت بنیان های اخلاقی و کاهش انحرافات است. بنابراین، هر چه میزان حمایت اجتماعی از جوانان بیشتر باشد، بنیان های اخلاقی نیز در آنها تقویت و افزایش می یابد (*Assante et al., 2022; Hem et al., 2018*).

یافته های دیگر پژوهش نشان داد که متغیر تغییرات زندگی با بنیان های اخلاقی با شدت تأثیرگذاری ۰،۲۰۱ تأثیرگذاری معناداری دارد. این نتیجه با یافته های *Araujo (2011)* همراستا می باشد (*Araujo, 2011*). در تبیین این نتیجه می توان گفت که تغییرات زندگی خانوادگی یکی از منابع مهم تأثیرگذار بر زندگی و روند رشد فکری، اجتماعی و دیگر جنبه ها است. طبق نظریه سیستم های خانواده، تمامی مؤلفه های خانواده به هم وابسته هستند؛ به این معنا که اتفاقی که برای یک عضو می افتد بر سایر اعضای خانواده اثرگذار است. همچنین، طبق تئوری تعامل نمادین، کودکان رفتارهای مناسب را برای نقش های خاص مشاهده کرده و خود ارزشیابی منعکس شده را از دیگران مهم در خانواده دریافت می کنند.

یافته های پژوهش نشان داد که متغیر تغییرات زندگی با تفکر انتقادی با شدت تأثیرگذاری -۰،۲۵۵ تأثیرگذاری معناداری دارد. این نتیجه با یافته های *Edgcumbe (2019)* و *Dawson, Han, & Choi (2021)* همراستا می باشد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که وجود عوامل تنش زا و فشارهای خانواده مانند طلاق والدین، فقر و یا هر اتفاق فشارزا می تواند زمینه آسیب های هیجانی و شناختی را فراهم کند. پژوهش ها نشان داده اند که وقوع چنین رویدادهای فشارزا در خانواده ممکن است به بروز عقاید و باورهای غیرمنطقی و همچنین تفکرات غیرمنطقی منجر شود.

یافته های پژوهش نشان داد که متغیر حمایت اجتماعی ادراک شده با تفکر انتقادی با شدت تأثیرگذاری ۰،۲۳۷ تأثیرگذاری معناداری دارد. این نتیجه با یافته های *Ahn and Yeom (2013)* و *Wang (2024)* همراستا می باشد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که حمایت اجتماعی ادراک شده نقش مهمی در تسکین تأثیرات منفی حوادث دارد و با تجربه پریشانی کمتر، احساس کنترل بیشتر، بهبود اعتماد به نفس، کاهش تأثیرات حوادث منفی بر زندگی و بهبود کیفیت زندگی همراه است. حمایت اجتماعی از جانب خانواده، از طریق فراهم کردن سرمشق های

مؤثر و تجربه‌جانیشینی، افزایش تفسیرهای مثبت و فراهم کردن حمایت اطلاعاتی، تفکر انتقادی جوانان را افزایش می‌دهد و به دنبال آن، در سلامتی افراد اثرگذار است (Dawson et al., 2021; Edgcumbe, 2019).

یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که بین متغیرهای حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی جوانان با میانجی‌گری بنیان‌های اخلاقی بر تفکر انتقادی جوانان در شرف ازدواج به ترتیب با میزان سطوح معناداری $(T=0.661)$ $0,005$ و $(T=0.676)$ $0,008$ رابطه‌ای وجود ندارد. لذا متغیر بنیان‌های اخلاقی توانایی میانجی‌گری ارتباطات حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی جوانان با تفکر انتقادی جوانان را ندارد. از میان مطالعات انجام شده به ندرت مطالعه‌ای دیده شده که به بررسی میانجی‌گری بنیان‌های اخلاقی در ارتباط بین حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی جوانان با تفکر انتقادی جوانان پرداخته باشد. بنابراین امکان مقایسه تحقیق وجود نداشت. در رابطه با متغیرهای تبیین کننده تفکر انتقادی نشان داده شده که متغیرهای مختلفی مانند اجتماعی، خانوادگی، روان‌شناختی و فرهنگی تا حدود زیادی بر تفکر انتقادی تأثیرگذار می‌باشند (Napier & Luguri, 2013; Wang, 2024). همچنین تغییرات خانواده چه ساختاری، چه کارکردی و چه ارتباطی باشد، تأثیر آن بر افراد خانواده مسلم است (Hem et al., 2018). در همین رابطه نشان داده شده است اگر در خانواده‌ای چالشی مانند طلاق، تعارض والدین و سردی عاطفی رخ دهد، نگرش و تفکر فرزندان آن خانواده نسبت به مسائلی همچون ازدواج و خانواده منفی می‌شود (Grennan et al., 2018).

هرچند متغیرهای حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی جوانان بر تفکر انتقادی جوانان تأثیرگذار هستند، اما از طریق میانجی‌گری بنیان‌های اخلاقی چنین ارتباطی برقرار نمی‌باشد. عدم تأیید نقش میانجی بنیان‌های اخلاقی در ارتباط حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی جوانان با تفکر انتقادی جوانان بیانگر وجود عوامل کنترل نشده تأثیرگذار دیگر بر روی تفکر انتقادی جوانان است. دلیل دیگر عدم تأیید نقش میانجی بنیان‌های اخلاقی می‌تواند شرایط خاصی مانند کرونا باشد که باعث شده بسیاری از فرآیندهای تصمیم‌گیری افراد به خاطر شرایط اضطراب و استرسی که در آن قرار داشته‌اند، تغییر کند.

با توجه به تأثیر بسزای حمایت اجتماعی ادراک شده بر بنیان‌های اخلاقی در جوانان در شرف ازدواج، ارائه خدمات مشاوره‌ای پیشنهاد می‌شود. مثلاً اینکه امکان ارتباط با روان‌شناس و مشاور برای افراد فراهم شود تا با بهره‌گیری از فنون درمانی و کارگاه‌های آموزشی، باعث کاهش آسیب‌پذیری در مواردی چون فقدان مشارکت اجتماعی و علاقه‌های اجتماعی شود. پیشنهاد می‌گردد که سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی کارگاه‌های آموزشی برای چگونگی انجام و دریافت حمایت اجتماعی و تقویت بنیان‌های اخلاقی برگزار کنند. این امر می‌تواند کمک مؤثری در تقویت بنیان‌های اخلاقی، سلامت روان اعضای جامعه و جلوگیری از افزایش آسیب‌های اجتماعی داشته باشد. همچنین رسانه‌های عمومی از طریق نمایش فیلم، بحث و گفتگو، مصاحبه با افراد صاحب نظر در این مورد اطلاع‌رسانی نمایند تا جوانان انتظارات منطقی‌تری داشته باشند، زیرا انتظارات نابه‌جا می‌تواند زمینه‌ساز مشکلات بعدی برای آن‌ها باشد.

با توجه به تأثیر تغییرات زندگی جوانان بر بنیان‌های اخلاقی، پیشنهاد می‌شود که ساعات پربیننده تلویزیون ملی به مباحث خانواده و ازدواج به طور روزانه اختصاص یابد تا به فرهنگ‌سازی الگوی ایرانی-اسلامی خانواده با حاکمیت اخلاق کمک شود. همچنین، بسترسازی مناسب اجتماعی و علمی در این زمینه صورت گیرد.

به زعم یافته‌های مهم این پژوهش، پژوهش حاضر فقط به بررسی نقش میانجی بنیان‌های اخلاقی در رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده و تغییرات زندگی خانوادگی با تفکر انتقادی در جوانان در شرف ازدواج پرداخته است. ممکن است عوامل میانجی دیگر نیز بر تفکر انتقادی جوانان اثرگذار باشند. بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی تأثیر نقش میانجی متغیرهای دیگر مثل ویژگی‌های شخصیتی را مورد

بررسی قرار دهند. همچنین، به بررسی روش های پیمایشی و مصاحبه ای به صورت همزمان برای جمع آوری داده ها در جهت ارتقاء کیفیت نتایج و در یک بازه زمانی بلند مدت پرداخته شود.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده ها

داده ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Amiri, M., Rahmani, J., & Saadatmand, Z. (2023). Studying the Social Health of Students with an Emphasis on Curriculum Planning [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 6(2), 168-175. <https://doi.org/10.61186/ijes.6.2.168>
- Araujo, A. A. d. (2011). Adjustment Issues of International Students Enrolled in American Colleges and Universities: A Review of the Literature. *Higher Education Studies*, 1(1). <https://doi.org/10.5539/hes.v1n1p2>
- Assante, G. M., Popa, N., & Grădinaru, T. (2022). Evidence to the Need for a Unifying Framework: Critical Consciousness and Moral Education in Adolescents Facilitate Altruistic Behaviour in the Community. *Behavioral Sciences*, 12(10), 376. <https://doi.org/10.3390/bs12100376>
- Bilgin, O., & Taş, İ. (2018). Effects of Perceived Social Support and Psychological Resilience on Social Media Addiction Among University Students. *Universal Journal of Educational Research*, 6(4), 751-758. <https://doi.org/10.13189/ujer.2018.060418>
- Bozanta, A., & Mardikyan, S. (2017). The Effects of Social Media Use on Collaborative Learning: A Case of Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 18(1), 96-96. <https://doi.org/10.17718/tojde.285719>
- Casado, R. d. P., Frias-Osuna, A., Palomino-Moral, P. A., Ruzafa-Martinez, M., & Ramos-Morcillo, A. J. (2018). Social Support and Subjective Burden in Caregivers of Adults and Older Adults: A Meta-Analysis. *PLoS One*, 13(1), e0189874. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0189874>
- Dawson, K. J., Han, H., & Choi, Y. (2021). How Are Moral Foundations Associated With Empathic Traits and Moral Identity? *Current Psychology*, 42(13), 10836-10848. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02372-5>
- Edgcombe, D. R. (2019). Edgcombe. 2019 - The Relationship Between Cognitive Reflection and Morality Judgments Are Mediated by Thinking Dispositions. <https://doi.org/10.31234/osf.io/aeyd8>

- Frier, A., Devine, S., Barnett, F., & Dunning, T. (2019). Utilising Clinical Settings to Identify and Respond to the Social Determinants of Health of Individuals With Type 2 Diabetes—A Review of the Literature. *Health & Social Care in the Community*, 28(4), 1119-1133. <https://doi.org/10.1111/hsc.12932>
- Golabchi, H., Kiaee, M., & Kameli, M. J. (2024). Designing a Superior Service Delivery Model in Education to Enhance Public Satisfaction [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 7(1), 189-197. <https://doi.org/10.61838/kman.ijes.7.1.18>
- Goodyke, M. P., Hershberger, P. E., & Dunn, S. L. (2021). Perceived Social Support and Heart Rate Variability: An Integrative Review. *Western Journal of Nursing Research*, 44(11), 1057-1067. <https://doi.org/10.1177/01939459211028908>
- Grennan, S., Mannion, A., & Leader, G. (2018). Gelotophobia and High-Functioning Autism Spectrum Disorder. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 5(4), 349-359. <https://doi.org/10.1007/s40489-018-0144-6>
- Hem, M. H., Molewijk, B., Gjerberg, E., Lillemoen, L., & Pedersen, R. (2018). The Significance of Ethics Reflection Groups in Mental Health Care: A Focus Group Study Among Health Care Professionals. *BMC Medical Ethics*, 19(1). <https://doi.org/10.1186/s12910-018-0297-y>
- Jiang, J., & Luo, D. (2021). The Relationship Between Perceived Social Support and Social in College Students: The Mediation of Sense of Coherence. *SHS Web of Conferences*, 123, 01006. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112301006>
- Khakpour, N., Mohamadzadeh Edmelaie, R., Sadeghi, J., & Nazoktabar, H. (2021). The Effectiveness of Cognitive-Social Problem Solving Skills Training on Coping Strategies and Feelings of Failure in Female Adolescents with High-Risk Behaviors [Research]. *Journal of nursing education*, 9(1), 77-88. <http://ijpn.ir/article-1-1734-en.html>
- Napier, J. L., & Luguri, J. B. (2013). Moral Mind-Sets. *Social Psychological and Personality Science*, 4(6), 754-759. <https://doi.org/10.1177/1948550612473783>
- Pourmaveddat, K., Neshat Doost, H. T., Kajbaf, M. B., & Talebi, H. (2021). Comparison of social information processing based on Crick & Dodge's social cognitive model in children with and without disruptive mood dysregulation disorder [Research]. *Advances in Cognitive Sciences*, 23(2), 33-46. <https://doi.org/10.30514/icss.23.2.3>
- Shiravand, M., & Mirhadi, Z. (2020). The Role of Questioning of the Educators (Teachers) in Intellectual Cultivation of the Educated (Students) Focusing on the Traditions of Immaculate Imams (peace be upon them). *Ethical Reflections*, 1(1), 135-154. https://jer.znu.ac.ir/article_37557_f5dc6271cbd82f3cbe700ead206af2ef.pdf
- Sun, L. (2019). Perceived Organizational Support: A Literature Review. *International Journal of Human Resource Studies*, 9(3), 155. <https://doi.org/10.5296/ijhrs.v9i3.15102>
- Ulubey, Ö., & Alpaslan, M. M. (2022). Examination of the Relationship between Educational Philosophy, Critical Thinking, Classroom Engagement and Academic Achievement. *Psycho-Educational Research Reviews*, 11(3), 462-479. https://doi.org/10.52963/PERR_Biruni_V11.N3.05
- Wang, Y. (2024). Ethical Concepts in the Tao Te Ching and Professional Ethics Education: Principles, Challenges, and Opportunities. *The Educational Review Usa*, 8(2), 232-236. <https://doi.org/10.26855/er.2024.02.006>
- Weinstock, M., Assor, A., & Broide, G. (2008). Schools as Promoters of Moral Judgment: The Essential Role of Teachers' Encouragement of Critical Thinking. *Social Psychology of Education*, 12(1), 137-151. <https://doi.org/10.1007/s11218-008-9068-9>
- Yıldırım, D., & Akman, Ö. (2023). Perceived Social Support and Psychological Well-Being in Patients With Chronic Diseases. *Balikesir Health Sciences Journal*. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1202679>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی